

Сенмурва, василіска та ін. Прикметно, що образ Сімаргла-Сенмурва, який зображав на своїх кахлях та мисках відомий косівський гончар Олекса Бахматюк, Г. Івашків розглядає крізь призму релігійно-міфологічного світогляду, який побутував у гуцулів та покутян, залучаючи при цьому дослідження Р. Кайндля, В. Шухевича та інших учених. Аналізуючи міфологічні образи на глиняних пам'ятках, дослідниця зіставляє їх з подібними, відтвореними у вишитих рушниках, гравірованих чи різьблених на дереві композиціях.

Г. Івашків значну увагу приділила релігійним образам та побутовим сценкам. Відзначимо, що вона не замикається у межах побутової кераміки, а поглиблено вивчає керамічні іконостаси, рельєфи й ікони з України та інших країн. Кахлі з християнською тематикою розглядаються у контексті розвитку кахлярства в Німеччині, Польщі, Словаччині, Чехії і Швейцарії. Для порівняння подаються окремі ілюстрації чи навіть цілі таблиці (С. 393). Деякі сюжети із християнською тематикою на кахлях авторка слушно зіставляє з іконами на склі (С. 395).

Дослідниця ретельно аналізує образи ангелів, зображення дзвіниць і церков, покликаючись на приклади різних типологічних груп традиційної народної кераміки (кахлі, миски, тарілки, дзбанки, глечики).

Стосовно зображення та побутових сенок, то цілком можна погодитися з твердженням дослідниці

про те, що тематика сюжетів була переважно традиційною, а тому в оздобленні різних керамічних предметів бачимо спільні теми. Відмінними, однак, є композиційні вирішення, адже саме вони часто залежали від форми предмета (С. 455—456). На прикладах кераміки з різних регіонів України Г. Івашків вичерпно охарактеризувала розмаїття одинарних зображень та складних сюжетних сцен: „Виїзд“, „Панський виїзд“, військові, ярмаркові актори, „Водіння ведмеда“, „В корчмі“, сцени кохання, праці (в тому числі зображення гончарів, ткачів, мірошників), музикування, полювання та зображення вершників.

Зазначимо, що у праці сповна використані сучасні комп'ютерні можливості обробки ілюстрацій, і тому кожне фото виразне. Висока культура подачі текстового та ілюстративного матеріалу надає книжці опатності та сучасного вигляду. Виклад матеріалу логічний, послідовний, достатньо науково аргументований і водночас легкий для сприйняття.

Монографія Г. Івашків „Декор української народної кераміки XVI — першої половини XX століть“ — вагомий внесок у сучасну українську мистецтвознавчу науку. Це видання стане цінною джерельною базою для мистецтвознавців, етнографів, музейних співробітників, колекціонерів, викладачів і студентів, усіх шанувальників народної культури й мистецтва.

Орест ГОЛУБЕЦЬ

Борис Тарасович Білінський (до 75-річчя від дня народження). Біобібліографія / Відповідальний редактор Ярослав Шпарик.— Львів: НТШ; ЛНМУ, 2008.— 328 с.

2008 р. вийшла друком книжка „Борис Тарасович Білінський (до 75-річчя від дня народження). Біобібліографія“ за редакцією Ярослава Шпарика. Як сказано у вступі, „в книжці підсумовано науковий та публіцистичний доробок відомого українського лікаря-онколога та громадського діяча проф. Б. Т. Білінського...“ Видання побудоване за оригінальною схемою — поділене тематично на 22 розділи, які починаються з найвагоміших праць ювіляра за відповідною тематикою і завершуються бібліографією робіт автора. Вражає різноманітність тем, що віддзеркалює широкий діапазон зацікавлень ювіляра: загальні проблеми медичної науки та практики, організація охорони здоров'я, публікації з питань надання допомоги інкурабельним хворим, проблеми деонтології і лікарської етики, захист прав пацієнтів і лікарів, морально-етичні проблеми біології та медицини як науки. Широко представлені роботи з історії онкології і кафедри, якою тривалий час керував ювіляр.

Борис Білінський працював у різних сферах медицини. Це знайшло відображення у наукових публікаціях, які об'єднані в окремі розділи: проблеми термічних опіків, загальні хірургічні проблеми, онкологія, феномен ракових клітин у рані та крові, питання Чорнобиля (з точки зору онколога, у 1989

й 2006 р.), клінічні і теоретичні питання окремих локалізацій раку — пухлин грудної залози, шлунка, щитоподібної залози та ін. Розглядаються питання хірургічного, променевого, медикаментозного, гормонального та імунологічного способів лікування пухлин. Вагоме місце посідає проблематика імунології пухлин. На цю тему ювіляр разом зі своїми учнями опублікував 117 праць.

Окремо представлені публіцистичні роботи Б. Білінського (близько 70), які висвітлюють діяльність ювіляра як члена Народного Руху України від часу його створення, Українського лікарського товариства, Наукового товариства ім. Шевченка та інших громадських організацій. Наприкінці книжки є цікавий розділ про альпінізм, що був і є одним з основних захоплень автора. Світлини, які характеризують ювіляра як політика і громадського діяча, завершують книжку. В рецензованій праці можна прочитати про місто Збараж (Тернопільщина) — родинне гніздо ювіляра, про рід Білінських, який протягом кількох поколінь відігравав значну роль у житті Збаражчини і Західної України, про батька-лікаря, одного з провідників українського руху в Збаражі, який трагічно загинув від рук НКВС у 1941 р.

У книжці вміщені статті ювіляра про його учителів — проф. Г. Ковтуновича і проф. А. Гнатишака.

Бібліографія праць ювіляра становить понад 500 назв, публікації відтворені українською, російською чи англійською мовами. Наведений перелік монографій автора (10), дисертацій, захищених під його керівництвом (21), підручників і посібників (14). На кафедрі онкології, яку тривалий час очолював Б. Білинський, вийшов перший україномовний підручник для студентів (1992), створений з ініціати-ви і за редакцією ювіляра.

Читачеві пропонується цінний збірник, який підсумовує діяльність Бориса Тарасовича Білинського за понад 50 років і є гарною ілюстрацією розвитку медицини і громадсько-політичного життя в нашому краї і Україні.

Аретій КРАВЕЦЬ

Глосарій термінів з хімії / Укладачі Й. Опейда, О. Швайка. Інститут фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л. М. Литвиненка, Донецький національний університет.— Донецьк: Видавництво „Вебер“, 2008.— 758 с.

2008 р. у Донецьку дійсний член НТШ професор Йосип Опейда та професор Олесь Швайка видали Глосарій, в якому наведено більш ніж 8300 термінів з класичних розділів хемічної науки: неорганічної хемії, органічної хемії, аналітичної хемії, фізичної хемії, хемічної кінетики, фізико-органічної хемії, квантової хемії, фотохемії, нафтохемії, електрохемії та ін. Крім того, Глосарій містить терміни з тих розділів хемічної науки, які нещодавно сформувалися та ствердилися і бурхливо розвиваються, як-от: „зелена“ хемія, нанохемія, топохемія, хемометрика, сонохемія, фемтохемія, механохемія та ін. Оскільки сучасна хемія тісно пов'язана з фізикою, математикою, біологією та іншими дисциплінами, то значну увагу в книжці відведено термінам, які сформувалися на межі наук: комп'ютерна хемія, хемічна інформатика, кореляційний аналіз. В Глосарій увійшли деякі терміни з математики, біології, фізики та інших дисциплін, які часто застосовуються у наукових працях з хемії. Слід відзначити, що проф. Йосип Опейда та Олесь Швайка мають великий досвід в укладанні словників сучасних термінів хемічної науки. Так, 1997 р. у видавництві „Наукова думка“ видано Тлумачний термінологічний словник з органічної та фізико-органічної хімії, а 2002 р.— Тлумачний термінологічний словник з хімічної кінетики.

У Глосарії терміни подані українською, англійською та російською мовами. Для зручного користування у книжці наведені алфавітні списки термінів англійською і російською мовами та авторські індекси. Кожна стаття має порядковий номер, терміни українською, російською та англійською мовами, описання даного терміна та за потреби коментар щодо особливостей використання цього терміна чи його синонімів.

Працюючи над Глосарієм термінів з хімії, автори використали понад 200 літературних джерел,

серед яких словники, монографії, підручники, довідкові видання, лабораторні практикуми та ін. У переліку літератури є рідкісні та раритетні видання. Крім книжок українською, автори опрацювали спеціальні літературні джерела англійською та російською, польською мовами. Відзначимо, що упорядники під час роботи над Глосарієм використовували видання НТШ з актуальних питань українського мовознавства та наукової термінології. Частина сучасної наукової термінології, яка стосується хемічної науки, має посилання на відповідні сайти в Інтернеті, що дуже зручно для тих, хто працює над перекладами праць з хемії.

В оформленні Глосарію термінів з хімії Й. Опейда та О. Швайка користувалися рекомендаціями IUPAC (Міжнародна комісія з термінології в хемії) щодо уніфікованого представлення хемічної інформації.

Частина термінів, які стосуються технічної хемії, техніки експериментальних робіт, аналітичних, фізико-хемічних методів дослідження та інших, не ввійшла до Глосарію. Сподіваємося, що ця частина хемічної термінології буде розглянута в окремих виданнях.

Видання Глосарію термінів з хімії, безперечно, велика подія для української науки, а сама книжка буде корисна всім хемікам, які друкують роботи не тільки українською, а й англійською та російською мовами. Відзначимо, що, на жаль, тираж Глосарію термінів з хімії (лише 300 примірників) дуже малий. Оскільки попит на видання з сучасної наукової термінології великий, то слід сподіватися на перевидання з доповненнями та виправленнями Глосарію термінів з хімії. Члени Хемічної комісії НТШ вітають вихід у світ великої та важливої праці проф. Йосипа Опейди та проф. Олесь Швайки Глосарій термінів з хімії та бажають авторам подальших успіхів на науковій ниві.

Володимир ДУТКА

